

СТАНОВИЩЕ

от проф. д.изк. Свилен Стефанов за присъждане на академичната длъжност „професор” на доц. д-р Мариела Методиева Гемишева, преподавател в Катедра “Мода” на НХА.

Кандидатът за академичната длъжност доц. д-р Мариела Гемишева е сред водещите модни дизайнери в България. Нейното присъствие в художествения живот от последните три десетилетия трудно може да бъде оспорено. От много години доц. д-р Гемишева се е отдала на преподавателска дейност в специалност „Мода” на НХА. През 2007 г. защитава научната и образователна степен „доктор” с дисертация на тема “Иновативни форми на пърформанса в модния дизайн през 90-те години на XX век в Западна Европа”.

Мариела Гемишева вероятно е много повече от моден дизайнер. Тя работи в гранични територии, разположени някъде между модният подиум и съвременните разклонения на концептуалното изкуство. И съвсем неслучайно тя често работи с елементи от “антимодата” и “субкултурата”, като по този начин достига до едно от основните си творчески достойнства – концептуализирането на модата като експеримент и пърформанс, в който неизменно увлича и своите студенти.

Няма да изброявам всички ревюта, изложби и пърформанси, които Мариела Гемишева е провела самостоятелно или със студентите от НХА. При това имам предвид само тези, които са след продобиването на академичната длъжност „доцент“ през 2012 г. Те са коректно изброени в творческата автобиография на кандидата. Впечатлява не само техния брой. Гемишева е сред авторите, които трансформират съвременната мода в

изкуство, съществуващо между традиционната материална и поведенческа основа на модния дизайн и концептуалния пърформанс, който се развива като едно от основните изразни средства в изкуството от 60-те години насам. Пред нас е опит да се осмисли пространството на модата – не толкова към екзотичната дреха, колкото към подчертано промисленото действие, към жеста и непосредствената комуникация с публиката, очакваща възможно най-съвременното случване в това поле на експеримента.

Настоящият хабилитационен труд е на тема “ВРЕМЕ И СТИЛ. Контури на историята на модата през XX век“, второ допълнено издание, издадено през 2019 г. Той е издаден като книжно тяло с високи художествени достойнства и е логично продължение на естетическите и теоретични търсения на доц. Мариела Гемешева.

Авторът съвсем правилно отбелязва в своя труд: “Очевидно е, че като повечето феномени, и модата бива интерпретирана от различни гледни точки и не би могла да има еднозначно определение. Затова за да се изгради дефиниция за мода да се има предвид, че тя не засяга само начина на обличане и разкрасяване, но се отнася също така и до стиловите особености в различните изкуства, естетиката, философията, политиката, технологиите, иновациите и т.н. А отговорът на въпроса “Какво е модата” е в максимална степен отговор за доминиращата роля на нравите и вкусовете на даден етап от развитието на цивилизацията, за социокултурния характер на този феномен, за неговата ценностна и символно-знакова природа, за емблематичната роля на процесите на промяна, иновации, интегриране и дефиниране в живота на човека като социално същество”.

Доц. Гемешева набляга на това, че с класическия си статус в контекста на модерността модата е не просто социална система с установени закони. По-скоро тя проявява склонност да изменя собствените си правила поради характерното за нея право на отрицание или „предателство“. Следваме модата, тъй като нейните ценности ни се предлагат не по авторитарен, а по

парадоксален начин. Модата признава и веднага след това отрича. Нейните правила са както институционални, така и подмолни. Прагматиката ѝ е колкото логична, толкова и антилогична.

Изложението, което следва, има за цел да набележи в хронологическа последователност основните щрихи в изясняването на модата като социокултурен феномен и динамиката на нейното развитие през целия XX век, а и до днес. „Насичането” на отделни декади има за цел постигането на прегледност и обзримост на промените и иновациите в модата и е до голяма степен условно, тъй като промените не „спазват” буквално границите на десетилетията. Тяхното движение е много по-сложно, както в динамиката на промените им, така и в устойчивостта на съществуването им и съответно завръщането им в следващи социокултурни контексти.

За Мариела Гемишева днес дефиницията на понятието “мода” не включва само дрехата и аксесоарите, прическата и манекена, но и цялостната мрежа от социокултурни измерения, които принципно разшириха полето, което обичайно определяме като “изкуство”. Това е поле, в което модата ползва пространството на изкуството, а изкуството атрибутите на модата.

Ето защо, в заключение, с убеденост предлагам на доц. д-р Мариела Гемишева да бъде присъдена академичната длъжност „професор”. Нейната работа е от голямо значение за студентите от НХА и българското съвременно изкуство.

проф. д. изк. Свилен Стефанов

18. 03. 2023